

Brænderigården. (Skrevet af Inga Ladefoged)

I udkanten af Løvenholm-skoven nærmere betegnet Herredsvej nr. 5, ligger der i dag nogle rødkalkede bygninger. En lav længe og en to-etagers bygning, som nu bliver brugt til beboelse. Der har engang været en ret betydelig virksomhed, om end det blev for en kortere årrække.

Det var et brændevins-brænderi opført i 1845 af Løvenholms daværende ejer propr. Chr. Pind. Han havde i 1836 købt godset og erhvervede i foråret 1845 ret til at fremstille brændevin. I løbet af sommeren lod han opføre en gård, samt den to-etagers bygning til brænderiet, således at produktionen kunne tage sin begyndelse inden årets udgang.

Gården blev bygget som en "Afbyggergård", d.v.s. at den er bygget på hovedgårdens matrikel uden selvstændig matrikulering.

Ifølge regnskabsbilagene over gårdens opbygning, har det været en investering til mange hundrede rigsdaler.

I accorden med P. C. Schmidt fra Flensborg, som skal levere alle de kostbare kobber-brænderiredskaber, er det en betingelse, at leverancen kan ske inden 1. september, og kobbersmeden skal selv sørge for, at varerne bliver forsikrede ved afsendelsen fra Flensborg til Løvenholms ladeplads ved Voer færgested. Desuden skal han selv med en svend komme hertil og sørge for opstilling af værket og må ikke forlade brænderiet, før det hele har været i gang og vist, at det fungerer. I Hobro er der en bødker, som påtager sig levering af alle de trækar, baljer, tønder, mæskekar og hvad der ellers hører med til et brænderi.

Desuden er egnens håndværkere, murere og brøndboreren alle beskæftiget med byggeriet. Det har været en travl sommer. Der blev om foråret antaget folk til bedriften, således maltgjører, brændevinskusk, brændevinskarl og flere karle til landbruget, som blev tillagt gården.

I en af udbygningerne blev der indrettet en spilstald med plads til ca. 90 kreaturer. At den var så stor, har jo nok været med henblik på opfodning på basis af det store spildprodukt, Mask, som sikkert har været et godt foder, når det ikke blev overdrevet. Således kan man læse om, at mindre brænderier i byerne indrettede stalde endda på 1. sal, hvor de fodrede køer udelukkende med den alkoholdige Mask med det til følge, at dyrene næsten ikke kunne stå på benene. Det kan diskuteres, om det har været et godt liv for dem.

At brænderiet har fået et betydeligt omfang under Chr. Pinds ledelse kan bl.a. læses i Nielstrup Mølles regnskaber f.eks. i dec. 1851, hvor brænderigården af de 610 tdr. korn, der bliver malet på møllen, aftager 122 tdr. malt og 65 tdr. byg.

Efter Chr. Pinds alt for tidlige død i nov. 1855 lader enken Laura Pind i maj 1856 brænderigården bortforpagte.

I forbindelse med denne forpagtning bliver der foretaget en synsforretning, hvor alt, hvad der findes på gården både stort og småt bliver talt op og vurderet.

Den er meget omfattende og kan derfor ikke gengives her i sin helhed, men som et eksempel kan nævnes, at hvert lille stykke håndværktøj bliver nævnt, hver en skovl eller spade er talt med, alt er sat til en værdi, som forpagteren skal stå inde for den dag, han igen forlader stedet.

Besætningen er på det tidspunkt ikke ret stor. Den består af 4 heste, - hvoraf én er i god foderstand, to er gamle og noget lamme og den fjerde er både gammel og har en næsten overskåret tunge, - så det er vist begrænset hvad de er værd i marken. Der er 6 køer, som

er i jævnt god foderstand. Og så er der en fårebestand på 70 stk. samt nogle lam, de er alle i god foderstand og friske.

Synsforretningen giver en god beskrivelse af gården og dens bygningers tilstand.

I den to-etagers brænderibygning er der, foruden brænderiet, også beboelse. I nederste etage er der indrettet køkken, folkestue, spisekammer m.m. – alt med kampestensgulv. Der er også et pigekammer, men her er der dog murstensgulv.

I øverste etage er der 7 værelser i varieret størrelse, nogle med gibsloft og nogle med bræddeloft.

Brænderigården

I brænderiet er der indrettet et rum til mæskestue, et hvor der står en dampmaskine på 3 hestekraft, og en muret kølle, et hvor spritbeholderen står. Nogle af rummene går op i begge etagers højde. Uden for bygningen står der svalekar, vandbeholdere, kartoffeldampkar og andre store beholdere. Denne bygning er for øvrigt teglhængt imod de andre der er tækkede med strå.

Gårdens øvrige bygninger består af, foruden den store stald til fedekvæg, en ladebygning, et tørveskur og en bygning med vognport, hestestald, svinehus, kostald og karleværelser. Da der står at denne bygning ligger norden i gården, må den lave bygning der endnu ligger derude, være rester herfra.

Desværre ser det ikke ud til at forpagteren magter den opgave han har påtaget sig, idet han efter få års forløb må forlade stedet, endda med en afdragsordning på det sidste halve års forpagtningsafgift.

Den næste forpagter har tilsyneladende heller ikke den bedste indsigt i brænderiets daglige drift, idet han straks antager sig en brænderibestyrer. Desuden har han et folkehold på tre fuldvoksne karle, to landvæsenselever og en fraskilt mand. Derfor er der to piger og en barnepige, - men det går også kun i en kortere årrække for ham.

Dertil kommer så også, at der fra statens side, for at komme de mange små smuglerbrænderier til livs, - bliver der lagt en høj skat på brændevinen.

Det kan jo nemt have været årsagen til, at det ikke er rentabelt længere.

I 1870 ansøger enkefru Pind myndighederne om udslettelse af bevillingen til brændevinsproduktion. Og da det fremgår af folketællingen samme år, at der nu kun er en bestyrer, med en karl og en røgter til hjælp på gården, må det nok betyde at brænderiet er nedlagt.

1 1873 bliver en ung nygift mand, Chr. Andersen, der hidtil har tjent på Løvenholm, antaget som maltgjører og jordforpagter til brænderigården. Han bliver der resten af sit liv. At han de første år skal fremstille malt, må jo nok være til godsets egen ølbrygning.

Desværre har det ikke været muligt, nogen steder, at se hvornår brænderibygningen er blevet brudt ned, ej heller de andre af gårdens bygninger.

Men i 1902, hvor det er etatsråd N. P. Borenholt der ejer Løvenholm, bliver der påbegyndt tilplantning af jorden omkring brænderigården, og i løbet af de næste 13 år bliver 140 ha. plantet til. I dag ligger gården helt omgivet af skov.

P.S.: Betegnelsen en "Dram" om et glas brændevin, er en forvanskning af det gamle Apotekermål – en Drackme.

Apotekerne fremstillede jo selv, i meget gamle dage, brændevin til medicinsk brug.